

Супруненко Д.О., ад'юнкт кафедри
кримінології та кримінально-
виконавчого права Національної
академії внутрішніх справ

**ПРАВОЗАСТОСОВНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАПОБІЖНІ
ЗАХОДИ ПРОКУРАТУРИ В ПРОЦЕСІ НАГЛЯДУ
ЗА ВИКОНАННЯМ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ**

Однією із функцій прокуратури, що визначена в п. 4 ст. 121 Конституції України, є нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян [1]. Аналогічна функція прокуратури закріплена й у п. 4 ч. 1 ст. 2 Закону

України «Про прокуратуру» [2] та ст. 22 Кримінально-виконавчого кодексу (КВК) України [3].

Поряд з цим, варто зазначити, що останнім часом окремі політичні сили, всупереч якій Конституція України має найвищу юридичну силу, а закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй, вперто просувають реформи, що не мають нічого спільного з удосконаленням діяльності як в цілому державного механізму, так і прокуратури, зокрема. Так, відповідно до прийнятого у першому читанні проекту Закону України «Про прокуратуру» в новій редакції, визначена у Конституції України функція прокуратури за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян [4], скасовується.

Звичайно, що з таким підходом законодавця погодитись не можна, позаяк він не тільки порушує визначений у ст. 8 Конституції принцип верховенства права, але й ряд інших норм Основного закону, а саме: а) ч. 2 ст. 19, відповідно до якої органи державної влади (у даному випадку - Верховна Рада України) зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України; б) ст. 79, у якій зазначено, що перед вступом на посаду народні депутати України складають перед Верховною Радою присягу, в якій вони присягаються Конституції України; в) п. 1 ст. 92, у якій вказано, що виключно законами визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод (у даному випадку гарантією виступає діяльність прокуратури по нагляду у сфері виконання кримінальних покарань); г) п. 14 ст. 92, у якій зазначено, що виключно законами України визначається діяльність прокуратури; ґ) п. 21 ст. 92, у якій вказано, що виключно законами визначається організація і порядок діяльності Верховної Ради України; д) інші норми Конституції України. Як у зв'язку з цим зроблено висновок в п. 2 постанови Пленуму Верховного Суду України від 01 листопада 1996 р. №9 «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя», оскільки Конституція України, як зазначено в її ст. 8, має найвищу юридичну силу, а її норми є нормами прямої дії, суди при розгляді конкретних справ мають оцінювати зміст будь-якого закону чи іншого нормативно-правового акта з точки зору

його відповідності Конституції і в усіх необхідних випадках застосовувати Конституцію як акт прямої дії, Судові рішення мають ґрунтуватись на Конституції, а також на чинному законодавстві, яке не суперечить їй [5, с. 201]. Додатковим аргументом щодо порушення Верховною Радою України принципу законності при прийнятті рішення щодо нової редакції Закону України «Про прокуратуру» є недотримання нею системоутворюючих ознак поняття «законність», що визначені, зокрема, в ч. 2 ст. 41 КК України, а саме: законним є таке рішення, яке віддано відповідною особою в належному порядку та в межах її повноважень і за змістом не суперечить чинному законодавству та не пов'язані з порушенням конституційних прав та свобод людини і громадянина [6, с. 128-129].

Звичайно, що визначена позиція є небезспірною. Поряд з цим, для того, щоб її заперечити або підтримати, слід на доктринальному рівні всебічно з'ясувати зміст та суть встановленої у п. 4 ст. 121 Конституції України функції нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян. Постановка цього питання в зазначеній площині зумовлена також тим, що, по-перше, таким чином можна визначити вузькі місця в діяльності прокуратури, що пов'язані із здійсненням запобіжної діяльності у сфері виконання покарань України, та потенційні резерви й можливості в цьому напрямі; по-друге, враховуючи зміст об'єкта та предмета цього дослідження, вчинити спробу наблизити зміст діяльності зазначеного органу до вирішення існуючих проблем, зокрема, виконання й відбування покарань як суб'єкта запобігання злочинам.

Список використаних джерел

1. Конституція України: зі змінами. - Харків: Право, 2014. - 68 с.
2. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. №1697-УП // Голос України. - 2014. - №206 (5956). - 25 жовт. - С.1-21.
3. Кримінально-виконавчий кодекс України: прийнятий Верховною Радою України 11 липня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - №3-4. - Ст. 21.

4. Про прокуратуру: проект Закону України від 25 грудня 2015 року (прийнятий у I-му читанні) // www.rada.gov.ua.

5. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 1 листопада 1996 р. №9 // Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах, (3-є вид., змін. і доп. - К.: Видавничий дім «Скіф», 2008. - С. 201-207.

6. Науково-практичний коментар Кримінального Кодексу України / за заг. редакцією О.М. Джужі, А.В. Савченка, В.В. Чернея. - К.: Юрінком Інтер, 2015. - і063 с.

Яворська О.О., аспірант кафедри
адміністративного права і процесу
Міжнародного університету
«Україна»

СПІВВІДНОШЕННЯ ЗАПОБІЖНОЇ ТА БЕЗПЕКОВОЇ ФУНКЦІЙ КРИМІНАЛЬНОГО ПОКАРАННЯ

У ст. 50 КК мова ведеться й про мету покарання, основні елементи якої визначені у ч. 2 цієї правової норми, а саме: 1) кара; 2) виправлення засуджених; 3) запобігання вчиненню злочинів засудженими; 4) запобігання вчиненню злочинів іншими особами.

Враховуючи, що на законодавчому рівні не визначені функції покарання, та виходячи із його змісту та мети, що закріплені в ст. 50 КК України, можна вивести наступні функції покарання.

1. Кара як відплата засудженому за вчинений злочин.

Як у зв'язку з цим вірно зауважили ряд науковці, застосовуючи покарання, суд має на меті покарати винного, що необхідно для захисту суспільства і для задоволення почуття обурення і справедливості потерпілого, його близьких та суспільства в цілому. При цьому кара як органічна властивість (ознака) покарання знаходить своє вираження не тільки в його застосуванні, а й у відповідній нормі Загальної частини КК, де описані його характерні ознаки, а також у санкції статті Особливої частини КК, у якій передбачений конкретний вид (види) покарань [1, с. 202-203].

2. Виправлення засудженого.